

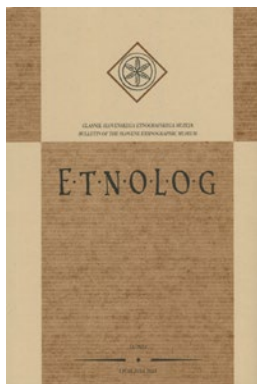
ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST SEM IN DELOVANJE KNJIŽNICE SEM V LETU 2024

Gregor Ilaš

315

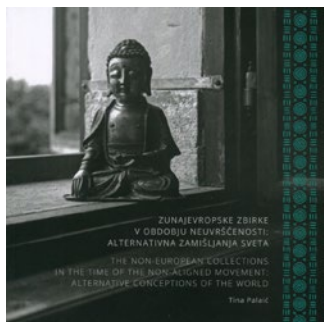
Založniška dejavnost SEM

V letu 2024 je SEM poleg novega letnika znanstvene in strokovne revije *Etnolog* izdal še razstavni katalog *Zunajevropske zbirke v obdobju neuvrščenosti: Alternativa zamišljanja sveta* in 12. knjigo iz serije *Knjižnica Slovenskega etnografskega muzeja* z naslovom *Jarmi*. V sozaložništvu z Znanstveno založbo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani je izšla monografija *Znanje in identitete v filmih o nesnovni kulturni dediščini*. Poleg tega je muzej izdal tudi različne zloženke in zgibanke, Koordinator varstva nesnovne kulturne dediščine pa koledar in učne kartice *Nesnovna kulturna dediščina: Učno gradivo za osnovnošolce*.

Naslovna tema 34. letnika *Etnologa* je bila narava kot integralni del družbenih procesov. Ob vseprisotnih diskurzih o podnebnih spremembah in globalnem segrevanju je *Etnolog* poglobil védenje o vodi kot naravnem in skupnem viru ter skozi zgodovino upravljanja z vodo na Krasu obravnaval vlogo dediščine pri reševanju okoljskih izzivov. Predstavljena so bila samoorganizirana omrežja lokalne in urbane prehranske oskrbe v Mariboru, ki delujejo po načelih solidarnostnih ekonomij in ohranjajo vezi med mestom in podeželjem. Dva prispevka sta odpirala vprašanje družbene kompleksnosti pačamamizma v Južni Ameriki, ki je v 21. stoletju s prvotne indigene kozmologije prešel v postrazvojne študije, politični in okoljevarstveni diskurz, ideologijo urbanega

paganizma in duhovne ekologije širom po svetu. Na naše dojemanje narave pa vplivajo tudi digitalni mediji in tehnologije, s katerimi spletni vplivneži s področja rekreacije na prostem estetizirajo naravo in reklamirajo pohodništvo in plezanje. Etnomuzejske strani so ponudile 23 prispevkov v sedmih razdelkih, rdeča nit pa je bila šestdesetletnica ustanovitve Muzeja neevropskih kultur Goričane pri Medvodah, ki je bil oddelek SEM. Urednici tega letnika sta bili Tanja Roženberger in Nadja Valentinčič Furlan.

Tina Palaić, *Zunajevropske zbirke v obdobju neuvrščenosti: Alternativna zamišljanja sveta / The Non-European Collections in the Time of the Non-Aligned Movement*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej, 2024, 56 str.

Tina Palaić je ob 60. obletnici vzpostavitve Muzeja neevropskih kultur v dvorcu Goričane pri Medvodah, ki je med letoma 1964 in 2001 deloval kot dislocirana enota SEM, predstavila zunajevropske zbirke SEM in nastanek muzeja Goričane umestila v obdobje neuvrščenosti na razstavi *Prepletenost svetov*:

316 *Zunajevropske zbirke v obdobju neuvrščenosti* (Palaić 2024). Analizirala je zbiralno in razstavno politiko muzeja ter različne diskurze o Drugem, ki jih je muzej v tistem času ponujal obiskovalcem razstav. Osvetlila je tudi delovanje kustosinje Pavle Štrukelj, ki je bila odgovorna za raziskovanje in predstavljanje zunajevropskih muzejskih zbirk. Pri tem je poleg njenih ključnih stališč o materialni kulturi zunajevropskih ljudstev opozorila tudi na njene prakse sodelovanja z različnimi akterji, od ambasadorjev do tujih študentov iz neuvrščenih držav, ki so tedaj študirali v Sloveniji.

Inja Smerdel, *Jarmi: Zbirka Slovenskega etnografskega muzeja / Yokes: The Collection of the Slovene Ethnographic Museum*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej, 2024, 491 str.

Publikacija obravnava jarme, priprave za vpreganje goveje živine, predvsem volov. V uvodni študiji avtorica, upokojena kustosinja SEM, predstavlja zgodovinski razvoj in rabo teh pripomočkov po svetu, podrobneje pa se posveti zgodovini in oblikovnim tipom jarmov na Slovenskem. Posebno pozornost nameni njihovim izdelovalcem in simbolnemu pomenu jarmov, kot se kaže npr. v jeziku in poročnih šegah. Kot pravi sama, pa so srčika raziskave »postala prav razmerja med ljudmi in temi njihovimi delovnimi tovariši«.

Nadja Valentinčič Furlan, *Znanje in identitete v filmih o nesnovni kulturni dediščini*. Ljubljana: Znanstvena založba Univerze v Ljubljani in Slovenski etnografski muzej, 2024, 517 str.

V 21. stoletju Unescova paradigma varovanja nesnovne kulturne dediščine kulturne prakse hitro spreminja v nesnovno kulturno dediščino. Avtorica je nesnovno dediščino in filme raziskala s perspektive oblikovanja znanja in identitet, pri čemer je bilo v razpravah o dediščini predvsem znanje obravnavano dokaj redko. V knjigi je na podlagi raziskave primera suhozidne gradnje pokazala, da uradno dediščinjenje v ospredje postavlja objektivizirano kognitivno znanje, manj pozornosti pa posveča utelešenim veščinam in tihemu znanju, ki so temeljni za obstoj in živost nesnovne dediščine.

Delovanje Knjižnice SEM

Knjižnica SEM pridobi večino gradiva z razvejanim sodelovanjem, tj. z izmenjavo lastnih publikacij s sorodnimi institucijami doma in po svetu. Svoje publikacije pošilja skoraj dvesto ustanovam, od tega več kot polovico mednarodnim, od njih pa v zameno prejeme številne zanimive kataloge in znanstvene ali strokovne revije. Tako je bilo v letu 2024 pridobljenih (z izmenjavo, nakupom in darovi) in inventariziranih skupaj 408 enot monografskih ali serijskih publikacij in katalogiziranih člankov. Večina nakupov je segala na področja nesnovne kulturne dediščine, muzeologije in antropologije okolja.

V letu 2024 je imela Knjižnica SEM 61 aktivnih članov in 925 obiskov, poleg tega pa je bila zelo aktivna tudi v digitalnem okolju. Na spletni strani objavljamo članke znanstvene revije *Etnolog* (Etnolog b. d.) – dostopne so vse objave od prve številke leta 1926 naprej – pa tudi kataloge razstav in druge publikacije (Publikacije b. d.), ki so nastale s podporo Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije ARIS. Postopno digitaliziramo tudi kataloge, ki so nastali še globoko v analognih časih. S tem povečujemo dostopnost do gradiva in si manjšamo fizični obisk.

317

Spletna analitika za leto 2024 pokaže 373 ogledov knjižnih novosti, 659 ogledov knjižnične strani, 23.566 ogledov člankov *Etnologa* in 3875 ogledov drugih publikacij. V Digitalni knjižnici Slovenije (dLib b. d.), kjer so tudi objavljeni članki *Etnologa*, je bilo še dodatnih 19.952 vpogledov v članke.

Mesečno smo pripravljali novosti in priporočilni seznam za branje, s katerim sodelavce in zainteresirano javnost obveščamo o novih pridobitvah v knjižnici (Knjižne novosti b. d.).

Slovenski etnografski muzej je do leta 2022 letne bibliografije zaposlenih objavljali v reviji *Etnolog*, odtlej pa Bibliografijo SEM objavlja le še v elektronski obliki na spletni strani (Bibliografija SEM b. d.).

REFERENCE

BIBLIOGRAFIJA SEM

b. d. SEM: Bibliografija. <<https://www.etno-muzej.si/bibliografija-sem>> [15. 11. 2025].

DLIB

b. d. Digitalna knjižnica Slovenije (dLib). <<https://www.dlib.si/>> [15. 11. 2025].

ETNOLOG

b. d. SEM: *Etnolog*. <<https://www.etno-muzej.si/etnolog/etnolog>> [15. 11. 2025].

KNJIŽNE NOVOSTI

b. d. SEM: Knjižne novosti. <<https://www.etno-muzej.si/sl/knjizne-novosti>> [15. 11. 2025].

PALAIĆ, Tina

2024 Prepletenost svetov: Zunajevropske zbirke v obdobju neuvrščenosti. *Etnolog* 34: 201–205.

PUBLIKACIJE

b. d. SEM: Monografske publikacije. <<https://www.etno-muzej.si/sl/publikacije>> [15. 11. 2025].